

- N.B. :**
1. Question No. 1, 2 & 3 are compulsory.
 2. Attempt any TWO questions from the rest.
 3. Attach the map-supplement with the main answer-sheet.

Q.1 a. Mark and name the following environmetally significant features on the map of Konkan supplied to you :- (5)

- i. Southern most taluka in Konkan
- ii. Well-Known beach in Thane District
- iii. Pilgrim centre in Ratnagiri
- iv. Proposed controversial Atomic power plant in Ratnagiri
- v. Hill Station in Sindhudurg

b. Mark and name the following environmentally significant features on the map of Mumbai supplied to you : (5)

- i. Largest lake in Mumbai
- ii. An area rich in mangroves
- iii. Hill in South Mumbai
- iv. Bandra - Worli Sea link
- v. Bird sanctuary

Q.2 Write short notes on [Any TWO] (10)

- i. Raw material oriented industries
- ii. Oil-spills in Oceans.
- iii. Medical Tourism in India
- iv. Environment Management
- v. Bio-diversity.

Q.3 Read the given case-study and answer the following questions (10)

CHAOS, the annual cultural fest of IIM Ahmedabad reduced its carbon footprint by getting carbon credits on the basis of carbon emissions recorded during this event. Green Tech Club took up the project to make the four-day fieta, a green event

They calculated the carbon emissions based on modes of travel used by participants and students, electricity, water and fuel consumed, while in campus and concluded that close to 50 tonnes of carbon was emitted during the four-day festival. These were traded for 50 voluntary carbon units, neutralising the emissions with the help of 'General Carbon', advisor and investor across the carbon value chain, based in Mumbai

QUESTIONS :

- a. In context to the above case-study explain what is carbon credit ?
- b. Suggest few measures undertaken by individuals to reduce carbon emissions

Q.4 Define the term Spatial interaction. Describe the factors that influence interaction in space

Q.5 What do you mean by Natural Disaster ? Explain any two natural disaster in detail

Q.6 'Global warming is global warning. Discuss

Q.7 Elaborate on the constitutional and legal provisions towards

- सूचना : १. प्रश्न क्रमांक १, २ व ३ आवश्यक सोडवा.
२. उर्वरितपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
३. नकाशा आराखडा मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.

प्र.१ अ. तुम्हास पुरविलेल्या कोकणच्या नकाशा आराखड्यात खालील पर्यावरणीय दृष्ट्या महत्वाचे घटक व नावे लिहा. (५)

१. कोकणातील अतिदक्षिणेकडचा तालूका
२. ठाणे जिल्ह्यातील प्रसिध्द पूळण
३. रत्नागिरी जिल्ह्यातील धार्मिक केंद्र
४. रत्नागिरी जिल्ह्यातील नियोजित वादग्रस्त अणूउर्जा प्रकल्प
५. सिंधुदुर्गमधील थंड हवेचे ठिकाण

ब. तुम्हास पुरविलेल्या मुंबईच्या नकाशा आराखड्यात खालील पर्यावरणीय दृष्ट्या महत्वाचे घटक दाखवा व नावे लिहा. (५)

१. मुंबईतील सर्वात मोठे सरोवर
२. खारफूटीने समृध्द असणारा प्रदेश
३. दक्षिण मुंबईतील डोंगर
४. वांद्र - वरळी सागरी सेतू
५. पक्षा अभयारण्य

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)

१. कच्च्या मालावर आधारित उदयोगंधे
२. महासागरातील तेल गळती
३. भारतातील वैदयकिय पर्यटन
४. पर्यावरणाचे व्यवस्थापन
५. जैविक विविधता

प्र.३ दिलेली घटना अभ्यासा व खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या

IIM अहमदाबादच्या Chaos हया वार्षिक सांस्कृतिक महोत्सवात कार्बनचे प्रमाण कमी करण्यात आले. जेथे कार्बनचे उत्सर्जन कमी झाल्याच्या नोंदणीवरून त्यांना कार्बन क्रेडिट मिळाले ग्रीन टेक क्लब यांनी हा चार दिवसाचा महोत्सव हरित कार्यक्रम व्हावा यासाठी प्रकल्प हाती घेतला त्यांनी कार्बनच्या उत्सर्जनाची मोजणी हि शैक्षणिक आवारात सहभागी व विद्यार्थ्यांनी वाहतूकीसाठी वापरलेली वाहनसाधने विद्युतवापर पाणी व इंधनाचा वापर यांच्या आधारावर केली या चार दिवसांच्या महोत्सवात एकूण ५० टन कार्बन उत्सर्जित झाल्याचा निष्कर्ष वाढला मला याचा ५० टन कार्बन यूनिट मिळवण्यास फायदा झाला हे संतुलित उत्सर्जन करण्यामाग 'जनरल कार्बन' यांची मदत मिळाली तसेच मुंबई स्थित कार्बन मूल्य साखळीतील सल्लागार व गुंतवणूकदार यांची मदत मिळाली

प्रश्न :

१. वरील घटनेचा सदभ घऊन कार्बन क्रेडिट म्हणजे काय त स्पष्ट करा
२. कार्बनचे उत्सर्जन कमी करण्यासाठी वैयक्तिक पातळीवर अवलंबण्यासाठी काही उपयुक्त मुचव

प्र.४. क्षेत्रिय सहसंबंध हि सकल्पना स्पष्ट करा क्षेत्रिय सहसंबंधावर प्रभाव टाकणाऱ्या विविध घटकांचे वर्णन करा.

प्र.५. नैसर्गिक आपत्ती म्हणजे काय कोणत्याही दोन नैसर्गिक आपत्तींवर सावस्तर वर्णन करा

प्र.६ 'जागतिक तापमानवाढ हि जगास घंतावनो आहे' वची करा

प्र.७ भारतातील पर्यावरण संरक्षणविषयक असणाऱ्या सविधानात्मक व कायदेशीर तरतूदीची तपशीलवार माहिती द्या.